

vinski in statistični podatki so dokaj točni, a ne škodila bi na nekaterih krajih malo večja pazljivost in orost v razsodkih, posebno pri zajemanju zgodovinskih podatkov iz ustnega izročila. Med viri v predgovoru in na strani 65. se navaja: «Georg Thalnitscher: Epitome chronologiae Carnioliae», v istini se pa naslov knjige glasi: «Epitome chronologica, authore Joanne Gregorio a Thalberg». Dalje: «Carniola von Schönleben», mislil bi kdo, da je Schönleben spisal to knjigo po nemško. Predrzen je sklep, «da se lahko stavi začetek cerkve in božje poti na Dobrovi, če ne prej, v začetek desetega stoletja» (str. 67) zaradi tega, ker narodna pripovedka polaga neki grajščakinji na jezik bogokletne besede: «Glej, Mati božja dobrovska, jaz sem bogateja in mogočnejša, nego Ti!» Kdo more določiti, kdaj je ta grajščakinja živela, kaj je govorila in kake vere je bila! Misel Zupančeva, da so Franki postavili na Dobrovi prvo kapelico, ne zdi se nam čisto nič «izvrstna». Stari Slovenci so dali ime kraju Dobrova od «dobr» ali dobr = drevo, hrast, in brez dvoma sezidali prvo cerkvico. Franki so pač zasejali na Slovenskem grofe in viteze po gradovih, nikdar pa niso obljudili nobenega kosa dežele. Da Franki niso žgali opeke, to naj dokaže gospod kustos Müllner, ki gotovo ne bode zadovoljen s trditvijo (str. 67), da je Emona = Ljubljana. Nam se pač zdi, da visi v zraku govorjenje o ljubljanskem škofu v IV. stoletju; morda je bil sveti Pelagij škof v istrski Emoni. Prenagla je tudi trditev, da so v prvi cerkvi l. 1231. postavili pet oltarjev (str. 68 in 79). Kdo vé, kako velika je bila cerkev l. 1231. in kateri oltarji so stali v njej! Najbrže so v teku petih stoletij cerkev povečali in večkrat prezidali. Zdi se nam tudi, da štirje dobrovski kurati do Jožefovega časa še niso bili povsem neodvisni od šentvidskega vikarija (str. 127), ker škof ne pravi zastonj «subordinetur» (str. 166). Prav bi bilo, da bi kdo to stvar preiskal v škofijskem arhivu. Na str. 69., kjer je opisano zidanje farne cerkve, prileglo bi se poročilo (s str. 82) o njenem posvečevanju, ter, kdaj naj se po ukazu škofa Attemsa praznuje «žegnanje». — Jezik v knjigi je v nekaterih oddelkih lep in vzvišen in iz besedij se čuti pisateljevo navdušenje za stvar. Grajati tudi nečemo moralizovanja, ki se sicer ne najde v strogo znanstvenih knjigah, a v tej knjigi, ki je namenjena posebno ljudstvu, utegnejo biti celó besede na str. 28 nekako na mestu. Škoda je le, da je nedostajalo zadnje pile rokopisu in posebno korekturi. Pisati: «Švica», «Švicki les» in «Švicki, potok» ni prav, kar gospod pisatelj dobro vé, zakaj nepokvarjeno ljudstvo tako ne govori. Naj le ostane Šujca¹⁾ in šujški, kakor se «splošno izgovarja» (str. 8)! Tu pa tam se dobé nedovršeni stavki (n. pr. na str. 60 in 70) in včasih kaka smešna hiperbola, n. pr. na str. 74: «če le Goršič mimo gré, so orglje vse drugačne». Radi bi podali iz lepo tiskane knjige nekaj kopic tiskovnih pomot, a naj bode, ker je rečeno v dostavku, da je popravljalec imel opraviti z bolnikom. Povemo naj le še, da vas «Velden»

¹⁾ Prav za prav bi se moralo pisati Šujca. To je zmanjšano od šuja, kar pomeni naposev, torej naglo tekočo vodo.

(str. 135) pomeni Vrbo. — Kdor je junak, naj pride na dan z opisom kake druge še točneje opisane fare kranjske. Čast gosp. Lesjaku!

A. K.

Krojni vzorci s konstrukcijskimi tabelami za moško obleko. (Dopolnjevalni zvezek k «knjigi krojaštva».) S posebnim ozirom na potrebe krojačev na deželi spisal in izdal Matija Kunc, krojaški mojster v Ljubljani. (Pisatelj «Knjige krojaštva» in «Toalete».) Z 30 izvirnimi podobami in eno tabelo prenaševalnih meril. Ponatis prepovedan. Ljubljana. Samozaložba. — Tisk «Narodne tiskarne». 1893. Vel. 8°. Str. 32. Cena 1 gld. 50 kr. — Znani pisatelj strokovnih krojaških del podaje tukaj krojačem krojne vzorce risane in razložene z besedo, kar jim bode gotovo v pomoč in korist. Ker ne sodimo o strokovni porabljenosti te knjige — strokovnjaške izjave so pisatelju ugodne — poudarjamo, da je zlasti koristna jezikovnemu razvoju. Saj vemo, kako se šopirijo ptujke v obrtnih izrazih. Niti besedice za izdelovalca oblek nima preprosti Slovenec svoje, marveč jo je prevzel od Nemca. Vsekako je vredno priznanja, hvale in uporabe to novo delo gosp. Kunca.

HRVAŠKO SLOVSTVO.

Slike iz obćega zemljopisa. Napisał dr. Ivan Hoić. Knjiga treća. Evropa: Skandinavski polutok (Švedska i Norveška), Danska, Njemačka. Sa 74 slike i tri zemljopisne karte. Nagradjeno iz zaklude grofa Iv. Nep. Draškovića. Za godinu 1891. Zagreb 1892. Vel. 8°. Str. 268. Knjižarska cena 2 gld. — Predlanskim je pisatelj v II. knjigi opisal pet zahodno-evropskih držav: Francijo, Švico, Nizozemsko, Belgijo in Anglijo (gl. «D. in Sv.» l. IV., str. 142), a letos nam v tretji knjigi razkazuje severno Evropo. — Začenja s Švedsko in Norveško (str. 1—54). Prav zanimivo slika najprej tla skandinavska, svetovni položaj polotoka, gore in druge prirodne znamenitosti (I. pogl.). Potem govori o podnebjju, narodnem gospodarstvu, o obćilih (II. pogl.) in naposled (v III. pogl.) o stanovništvu, njega značaju in duševni omiki, o zgodovinskem razvoju obeh držav (švedske in norveške) in o posameznih okrožjih, mestih in znamenitostih. — Hladni sever ni tako pust in dolgočasen, kakor bi si kdo mislil, ampak ima tudi svoje krasote, katerih bi zastonj iskali drugodi, in v teh krajih živi krepko, pošteno, zadovoljno in dosti omikano ljudstvo.

Neki odličen Hrvat, katerega pisatelj v tej knjigi večkrat omenja, a nikjer po imenu, prepotoval je vso Skandinavijo in se izrazil, da «srenejšega in boljšega naroda ni nikjer videl, kakor tukaj. Prave omike niti v Švici ni našel v jednaki meri, kakor v teh krajih ledenega severa» (str. 35.)

Dansko je opisal v dveh poglavjih (55—82). V I. poglavju govori o «matici kraljevini», namreč o jütlandskem polotoku in sosednih otokih, o svetovnem položaju Danske, o tleh, podnebjju, pridelkih, stanovnikih in obćilih. Ob koncu opisuje še najvažnejša danska mesta. — V II. poglavju opisuje stranske zemlje danskega kra-

ljestva v Evropi, namreč faröerske ali «ovčje» otoke in Islandijo. Posebno lepo slika veličastne prirodne prizore na Islandiji, tako zvane «gejsire». Stanovništvo na teh otokih je preprosto; daleč od evropskega sveta ohranilo je marsikako staro navado, a je za čudo jako naobraženo. Islandski kmetje beró v prevodu Klopstocka in Homerja!

Največji del knjige pa zavzema mogočna Nemčija (83—265).

Opis nemških dežel je kaj prijeten in poučen. Razdeljen je v pet poglavij. V I. poglavju opisuje svetovni položaj nemškega cesarstva v zemljepisnem in narodopisnem oziru, suho zemljo in morje. V II. pogl. govori o gorovju, višinah in nižavah nemškega ozemlja. V III. poglavju govori o gmotni kulturi, o izvorih narodnega gospodarstva, o podnebju, poljedelstvu, obrtu, šumah, občilih in trgovini. To poglavje je posebno poučno in nam razkriva veliko moč nemškega naroda. V IV. poglavju je govor o prebivalcih nemškega cesarstva, o njih političnem razvoju, o značaju Nemecev — kar je posebno mično — o duševni omiki, veri, o državnem redu, o gostosti stanovništva v raznih krajih in poslednjič — kar tudi ni brez pomena — o vojni moči Nemčije. V V. poglavju opisuje posamezne kraje in važnejša mesta, katera so bila nekadaj pozorišče imenitnih dogodkov v svetovni zgodovini, zlasti mesta južno-zahodne Nemčije. — Cela knjiga je pisana tako živo, gladko in mično, da človeka kar očaruje; le nerad jo položi bralec iz rók. To ni suhoparno strokovnjaško delo, ampak prav priročno in poučna knjiga za vsakega omikanca, ki se ne peča natančneje z zemljepisjem.

Kajpada, ko bi pisatelj hotel sestaviti obsežno strokovnjaško delo, moral bi se obseg znatno povečati, toda tako delo ne bi ustreglo potrebam srednjega stanu, kateremu so namenjene knjige «Hrv. Matice».

Ni treba poudarjati, kako važno je dandanes zemljepisje, zatorej je vrsta zemljepisnih del med društvenimi knjigami izmed najvažnejših. Ker je delo sestavljeno po najboljših pisateljih, zato ima tem večjo vrednost.

Delo krasijo tudi slike, ki so večinoma prav lepe. Tudi trije zemljevidi so dodani, jeden za Skandinavijo in Dansko, druga dva (fizični in politični) pa za Nemčijo. Politični je nekoliko pretesen in ne bo posebno ustrezal onemu, ki nima pri rokah večjega zemljevida.

Pri opisu Švedske in Norveške bi bilo treba nekoliko izpregovoriti o državni in cerkveni uredbi. Želimo, da bi v kratkem mogli poročati čitateljem o četrti knjigi tega izvrstnega dela. Kmalu pride na vrsto tudi naša Avstrija. F.

ČEŠKO SLOVSTVO.

Nekaj črtic o novejših pojavih!

V poslednjem času so se Čehi kar topili v ilustrovanih delih. Omenjamo zlasti publikacijo

pisateljskega društva «Máj»; prvi del se nazivlje «Černé hodinky». Ta knjiga vzbuja velikansko pozornost. O drugem delu ne moremo še poročati. Prispel je s svojim peresom Nestor čeških pisateljev, J. J. Kolár, in izmed prvih pesnikov zastopana sta ondi Čech in Sládek. V krogu pisateljskega društva «Máj» se zbirajo imenitnejši češki pisatelji. Češka «Akademie věd a umění» je razdelila v poslednjem oběnem zboru z dne 2. grudna m. l. skoro vse razpisane nagrade med mlajše pisatelje, združene v «Máju», in tako pokazala svoja moderna načela.

V literarnih delavnicah je neprestano čilo gibanje. Jaroslav Vrchlický je odložil začasno svoje pero, da okreva po hudi bolezn. Zato se pa tem bolj prelagajo njega spisi; poleg znanega prelagatelja gosp. prof. Alberta, omenja se pohvalno praški nemški pesnik E. Adler, ki sluje kot izboren prelagatelj iz češčine.

Za prihodnjo dōbo se obečajo zanimive publikacije; tako bode n. pr. izdal Fr. Kvapil v salonski biblioteki veliko knjigo svojih študij «Ženy a milenky básniků slovanských», in Machar nadaljuje iznova v verzih svoj roman «Magdalena». Moravski pesnik Klasterský pripravlja za kabinetno knjižnico svoje «Epické básně», in Sova kmalu izda knjigo krajevnih poezij «Z mého kraje»; Kaminský obeta pesniško zbirko svojo «Muži a ženy» in njega roman v stihih «Pan otec», novo zbirko pesmij Borecký in Jar. Kvapil «Liber aureus».

V najnovejši prozi sta izšli knjigi: «Z posledního polského povstání». Črtice, spisal Edvard Jelínek. — «Drobná prosa». Kabinetne knjižnice sešitek LIX. Spisal Frant Herites (založil in tiskal Fr. Šimáček).

V oni nepozabni krasni dōbi, ko so potovali v češko jubilejsko izložbo gostje iz vseh krajev širnega sveta, zabeležil je gosp. E. Jelínek vestno vsakega Poljaka in vsako Poljačko. Poljaki so se proslavili s svojim navdušenjem, in Jelínka, o katerem se smelo more reči, da s polovico duše svoje biva na Poljskem, veselil je nepopisno ta dokaz pobratimske ljubezni. In v spomin je spisal mično knjižico in pod dedikacijo: «Polským přátelům z jubilejní výstavy české v Praze r. 1891» je lapidarno zaznamenoval: «Bylo vás pět tisíc».

Jelínek piše o raznih rečeh in v raznih oblikah, toda v vseh spisih razpravlja in piše o Poljski. Tu je vse krasno. Na Poljskem je doma kakor Rais v pogorskih vasicah, Herites v malih mestih, Šimáček v tovarnah — v istini Jelínek bi mogel narediti zemljevid Poljske za generalni stab. On je res odločen prijatelj Poljakov. V iskreni tej ljubezni je prekosil celó Černega, ki žaluje in toži po izgubljenih Lužičanih. Poslednja njega publikacija obseza tri dele: na prvem mestu stoji kompaktni «Lakomec», na drugem «Kletba bédného člověka» in na poslednjem romantizmom prevevana knjiga «Maurský kabinet».

(Konec.)

